

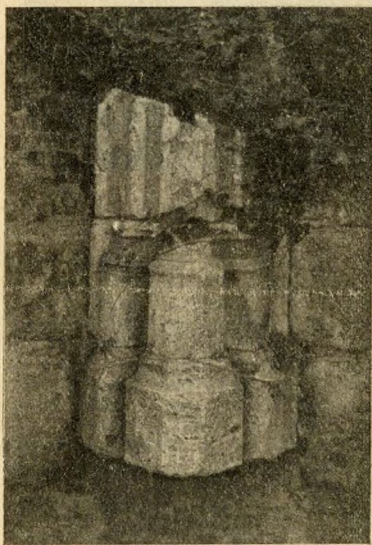
BUDAPEST MŰEMLEKEIBŐL.

Fővárosunk műemlékei iránt akkor kezdett csak némi érdeklődés mutatkozni, amikor a műemlékek legnagyobb része már alig fölismerhető romokban hevert vagy éppen nyomtalanul eltűnt. Alig egy emberöltővel ezelőtt kezdtek foglalkozni arkeológusaink a régiségek feltárásával: száz évvel ezelőtt még senki sem törődött Akvinkummal, sőt a Margitsziget régiségei is teljesen ismeretlenek voltak, a Mátyás-templom rész-

Petrik Albert építész-mérnök adott ki négy kis könyvet „Budapest építőművészete“ címmel, amelyben kronológiai sorrend nélkül, inkább ötlet-szerűen, sebtében ismerteti azokat a jobbára már pusztuló, vagy éppen már meg is semmisített műemlékeket, amelyeket fényképező masinája még megörökíthetett. Petrik gyűjteménye, melyből eddig közel négyszáz darabot publikált, kétségtelen bizonyossága annak, hogy Budapest műépítészeti és szobrászati régiségei még a legközelebbi múltban is bizonyára nagyon méltók lettek volna a legbehatóbb tanulmányozásra. Az alábbiakban Petrik eredeti fényképfölvételei és kutatásai nyomán ismertetjük Budapest néhány érdekes régiségét.

Az itt közölt, u. n. köteges pillérláb a margitszigeti apáca-templomból való. Tudvalevő, hogy a Margitszigeten, melynek régente Nyulak szigete volt a neve, IV. Béla király kolostort és templomot alapított a dominikánus apácák számára, akiknek rendjébe tartozott a király egyik leánya, Szent Margit is. A kolostor templomának romjaiból megmaradt máig is egy töredék, melyet az 1838-iki árvíz után ástak föl. A templomszögü oltárfülke találkozásának pontjánál áll ez a pillérláb, amely azonban, mint stílusa elárulja, nem Szent Margit idejéből, hanem legfőleg a XIV. század elejéről, a szentély gótstílusú kibővítésének korszakából maradt reánk.

A belvárosi plébánia-templomnak keleti fele gótstílusú, nyugati fele pedig barokkstílusú építmény; a maga nemében mind a két rész figyelemre méltó alkotás. A nyugati részben igen szép a főkapu, amelyet egy szoborcsoportozat is díszít. Az ajtó két oszlopa fölött egy-egy angyal ül, közöttük pedig a felhőkön trónoló Szentháromság van ábrázolva. Valószínű, hogy ezt a kaput a Szentháromság Testvériség építtette. Ez a Testvériség (Fraternitas Sanctissimae Trinitatis) egy ájtatos társaság volt, melynek a Szentháromság tisztelétén kívül alkalmasint humanitárius céljai is voltak; valószínű, hogy betegség vagy halál esetén pénzbeli segítséget is adott tagjainak; a város minden

Pillérláb a Margitszigetről.

ben dűledező rom volt, részben pedig annyira át volt építve, hogy vakolata alatt senki sem sejtette a művészi értékeket. Még ma is hiányzik valami összefoglaló munka, amely megismertetni bennünket Budapestnek összes műemlékeivel. Divald Kornél törekedett csak rendszeres kritikai és történeti összefoglaló ismertetésre „Budapest művészete a török hódoltság előtt“ című munkájában, de mint maga a cím is elárulja, vizsgálódásaiban, sajnos, csak a XVI. század közepéig jutott el. Legújabbban

A Szentháromság szobra a belvárosi templom kapuja fölött.

Sz. Flórián a belvárosi templom falán.

előkelősége tagja volt e társulatnak, melynek fővédője a király, második védője pedig a nádor volt; a társaság

tehát elég gazdag volt ahhoz, hogy ily költséges díszrel ékesíthesse a templomot. Valószínű, hogy ezt a szoborcsoportozatot és talán az egész kaput is ugyanaz a Hörger Antal budai szobrász készítette, akitől a templomnak egy másik díszé, a Flórián-szobor is származik. Lehet azonban, hogy a kapu építészeti része ugyanattól a Paur György kőművesmestertől való, aki a templom egész barok-részletét építette.

Bizonyára nagyon sokan látták már, de igen kevesen vették észre azt a Szent Flórián szobrot, mely a belvárosi plébánia-templom szentélyének zárófalát kívülről díszíti. Pedig nemcsak maga a szobor, hanem művészi elhelyezése is figyelmet érdemel.

E Flórián-szobornak a szerzőjét ismerjük. Pest város tanácsát már nyugtalanította az a körülmény, hogy a XVIII. század elején egymásután kétszer is nagy tűzvész pusztította a várost; a tanács tehát elhatározta, hogy a tűzoltás védőszentjének, Szent Flóriánnak tiszteletére szobrot állít. A szobor faragásával Hörger Antal budai szobrászt bízta meg, aki 1723-ban készült el munkájával, melyért száz tallér tiszteletdíjat kapott. ~~Lehet, hogy eredetileg nem itt, a szent-~~